

PSIHOPEDAGOŠKI ASPEKTI BRAKA

PROF. MARIJA MOVRIĆ

Kao i mnogi drugi pojmovi, i brak se može definirati raznim definicijama ovisno od aspekta s kojega ga želimo osvijetliti. Psihološka definicija braka bila bi da je brak životna zajednica dvoje ljudi u kojoj oboje nalaze puno zadovoljenje svojih ljubavnih i spolnih potreba.⁽¹⁾

U toj zajednici bračnim drugovima trebalo bi biti omogućeno potpuno psihičko opuštanje — rasterećenje, kao protuteža psihičkim opterećenjima, teškoćama i sukobima u životnoj djelatnosti čovjeka izvan braka. U braku bi neka osoba trebala naći potpuno razumijevanje i ispunjenje svojih čuvstvenih potreba.

DVOJE

Analizirajući pojmove u definiciji braka, zadržimo se na pojmu »dvoje«. To dvoje koji teže za sjedinjenjem su muškarac i žena, po ljudskoj prirodi biološki i psihološki dva sasvim različita bića. Mnogobrojne psihološke različitosti muškarca i žene najčešće nazivamo muškom i ženskom psihologijom. Time se želi reći da u različitim psihološkim osobinama ličnosti postoji ono što je tipično žensko i tipično muško. Navedimo neke elemente koji će nam osvijetliti tu problematiku.

Na području aktivnosti, djelatnosti nalazimo slijedeću situaciju: žene su na neki način »nemirnije«, reaktivnije, njima je svojstveno stalno pokretanje, pokretljivost, žena se miče, nečim se uvijek bavi. Ona vrlo brzo reagira na dojmove koje je primila. U svom djelovanju spontanija je od muškaraca. Ali ona ima potrebu za češćim obnavljanjem energije, što rezultira većim brojem kraćih odmora u toku aktivnosti. Muškarac, naprotiv, nema tako izraženu potrebu za stalnom aktivnošću. Reaktivnost mu je slabija i vrijeme reagiranja na vanjske podražaje i dojmove puno dublje. No, kada se muškarac pokrene, kada prione na neki posao, onda on to radi zdušno, izdržljivo i s manjim potrebama za obnavljanjem energije. Promatrajući osjećajnost, možemo konstatirati da je ona vrlo »jaka« strana žene. Žena je obdarena tom lijepom osobinom i puno svojih aktivnosti podređuje upravo osjećajnosti. Emocije su jaki pokretači ljudske aktivnosti, što kod žena opet dolazi do većeg izražaja. Kod

1 *Medicinska enciklopedija*, svezak VII, strana 562.

muškaraca pak prevladava fizička snaga. Punina muške prirode dolazi do izražaja u raznim tjelesnim naporima; muškarci se potvrđuju upravo fizičkim aktivnostima.

Na području osjetilnosti, percepcije, razlike su vrlo jasno uočljive. Žena osjeća podražaje manjeg intenziteta od muškarca, ona razlikuje nijanse, njena je osjetilnost bogatija. Muškarcima su potrebni značajno jači podražaji da bi uočili razliku. Podražaji moraju biti jasno izraženi jer muškarci reagiraju na kontraste, npr. promatrajući neku sliku, žena primjećuje detalje: boje, pojedine dijelove slike, različite sitnice, i zbog toga možda ne primijeti sliku kao cjelinu. Muškarac neće zamijetiti detalje, ali će zahvatiti sliku kao jedinstvenu cjelinu i razmotriti njen smisao i poruku.

Na području intelekta razlika je također očita. U sposobnosti shvaćanja smisla neke stvarnosti žena se koristi prije svega intuicijom, a muškarac razumom. Muškarci imaju principe i žele da ih se svi drže, dok žena radi uglavnom onako kako osjeća da bi trebalo učiniti.

Treba svakako naglasiti da sve ove osobine dolaze do izražaja to više kod žene, što je ona autentičnija žena, i to više kod muškaraca, što je on autentičniji muškarac.

Vjerojatno nam se sada, manje ili više spontano, nameće pitanje kako uopće mogu živjeti zajedno dva tako i toliko različita bića? Kako je uopće moguć brak muškarca i žene? Najjednostavniji i vrlo simplificiran odgovor našli bismo u onoj poznatoj narodnoj »suprotnosti se privlače«. Pravilnije bi bilo zapravo reći: muškarac i žena se nadopunjuju tek zajedno; spajanjem osobina jednog i drugog nastaje kompletno ljudsko biće. Možda to uopće ne bismo mogli iznijeti ljepše i jednostavnije nego što je rečeno već na prvoj stranici Biblije: »Muško i žensko stvori ih i bit će njih dvoje jedno tijelo«. (2) No, pogledajmo u čemu se sastoji to nadopunjavanje ljudskih naravi do kojeg dolazi u suživotu muškarca i žene u braku. Na području aktivnosti žena je ona koja potiče, ona daje podršku, a muž je onaj koji će dovesti do izvršenja neke aktivnosti; u njemu žena nalazi onu snagu koju sama ne može ostvariti. Na području osjetilnosti žena zamjećuje ono što mužu izmiče, ona poput antene prima podražaje i pomaže mužu da ih zamijeti, te zajedno bolje uočuju neku stvarnost. Muž će pak spremno reagirati na jake kontrastne stimuluse, pomažući pri tom supruci da održi ravnotežu i u vrlo teškim situacijama. Možda je najočitije nadopunjavanje muške i ženske prirode na području intelekta. Žena će uočiti značenje i najmanje kretanje, ona je sposobna razumjeti neizrečenu, prešućenu riječ, ona »osjeća« poteškoću i spremna je intuitivno reagirati, ne znajući objasniti neke svoje reakcije. Ona će razumjeti muža i kada on ne kaže sve, i pomoći mu da nađe rješenje tamo gdje nije sve očigledno i jasno. Muškarac većom sigurnošću zahvaća svijet oko sebe, on reagira racionalno; on temeljito razmišlja prije nego nešto poduzima i ništa ne prepušta slučaju. Tek ujedinjujući pronicavu žensku intuiciju i pouzdani razum muškarca dolazimo do zajedništva ljudskog intelekta. U braku i muškarac i žena uživaju blagodat jedinstvene ljudske prirode.

2 Post. 1, 27 i 2, 24.

RAZVOJNI PUT DO ZRELOSTI

Brak je moguć upravo zbog težnje ljudske jedinice da se nadopunja, da prima ono što njena narav ne posjeduje i istovremeno da bude spremna dati drugoj osobi bogatstvo svoje prirode. Brak je zapravo veliko darivanje. A da bi se moglo darivati, mora se nešto posjedovati — to znači da žena mora imati razvijene svoje ženske vrednote, a muškarac ostvarene svoje muške vrednote. Jedino tako bračni par može doći do punine u biološkom i psihološkom pogledu, a to je moguće onda kada su muškarac i žena zreli za brak. Zrelost za brak ima tri komponente: fizičku, psihičku i socijalnu.

Fizička zrelost pretpostavlja odsutnost težih kroničnih, nasljednih i spolnih bolesti, te odsutnost anomalija i defekata. Ona se sastoji u punoj fizičkoj sposobnosti za spolni odnos i rađanje djece.

Socijalna zrelost za brak je utome da nova obitelj bude sposobna osigurati materijalnu egzistenciju.

Psihička zrelost je u ovom trenutku za nas najinteresantnija. Proizlazi iz intelektualne i emocionalne zrelosti osobe. Već u definiciji braka stavljen je izvjestan naglasak na čovjekovu emocionalnost kao bitno obilježje zajedničkog života dvoje ljudi. Emocionalna zrelost osobe očituje se u sposobnosti samostalnog donošenja odluke, u odgovornosti za svoje postupke, u sposobnosti suradnje s drugim ljudima i u mogućnosti adaptiranja situaciji i osobama. Emocionalna zrelost za brak je samo specijalan oblik opće emocionalne zrelosti, a očituje se u čuvstvenoj neovisnosti pojedinca, u sposobnosti da ljubi i prima ljubav, u osjećaju odgovornosti prema bračnom drugu, prema sebi kao bračnom drugu i prema djeci.

Sposobnost pojedinca za ljubav je od najveće važnosti. Objasniti što je to ljubav gotovo je nemoguće. No, svi pod tim podrazumijevamo nešto lijepo, ugodno, blago, pozitivno, božansko. Ljubav za nas ljude i jest dar Božji, no dar koji primamo tijekom cijelog života. Psihološki gledano, ljubav je osobina ličnosti s kojom se nitko ne rađa, nego je stiče u toku svog razvoja. U kolikoj mjeri će je steći, ovisi u prvom redu o sredini u kojoj se pojedinac razvija. Stručnjaci dječje psihologije sa sigurnošću tvrde da se sposobnost za ljubav razvija već u ranom djetinjstvu. Taj period je od presudnog značaja. Zbog toga je najvažniji emocionalni stav roditelja u prvim godinama života djeteta. Samo ono dijete koje je voljeno, koje iz dana u dan doživljava ljubav svojih roditelja i okoline, može se razviti u osobu koja će i sama moći ljubiti. Dijete koje je suviše maženo razvit će se u egocentričnu ličnost; autoritativan pak i krut odgoj roditelja usađuje u dijete osjećaj straha i nepovjerenja. Zlostavljanje, fizičko i psihičko, izazvat će kod djeteta agresiju, a sve su to čiste suprotnosti ljubavi. Emocija ljubavi u djetinjstvu usmjerena je prvenstveno na one od kojih dijete doživljava ljubav. On voli roditelje, članove obitelji, nešto kasnije odgojiteljice, učiteljice, prijatelje.

Treba naglasiti da se u ranom djetinjstvu stvara samo predispozicija, osnova na kojoj će se dalje graditi. A period u kojem se ljubav — kao uostalom sve psihofiziološke osobine odrasle osobe — razvija i poprima kod svake osobe upravo za nju svojstven oblik, jest dob mladenaštva, u

čovjekovu životu svakako najteži period. To je prijelaz iz djetinjstva u dob odrasla i zrela čovjeka. To je dob u kojoj se mladi čovjek više ne snalazi, gubi sigurno tlo pod nogama, dob u kojoj su prisutne razne duševne krize; sve se dovodi u pitanje, u sve se sumnja, svagdje se želi potvrditi vlastito »ja«. U tom periodu smanjuje se emocionalna vezanost mladog čovjeka uz roditelje, a povećava interes za vršnjake (u pubertetu), a ubrzo i interes za osobe drugog spola. To je period prvih zaljublivanja, period kada se pišu ljubavne pjesme i zanosno vode tajanstveni zapisi u dnevnicima.

U pubertetu dolazi do buđenja seksualnosti, koja i u djetinjstvu postoji ali u manje izraženom obliku. Ponovno nailazimo na razlike između muškaraca i žena. Buđenje seksualnosti kod žene je nejasan osjećaj koji se očituje kao želja za nježnošću, jednim lijepim pogledom, blagom riječi ili znakom pažnje (za djevojku u tom periodu od neizrecivog značenja), a osobe koje su joj tu pažnju i nježnost poklonile postaju pravi ideali i uzori. Već u tom periodu djevojke razmišljaju o braku kao obliku ostvarenja punine ljubavi i seksualnosti. Kod žene seksualnost nije usmjerena direktno na spolni čin, no kod mladića se seksualnost sastoji u spolnoj napetosti, vrlo je impulzivna i nagoniska. Mladići doživljavaju seks kao neosobnu, općenitu stvar. Oni osjećaju silnu potrebu za zadovoljavanjem nagona, ali u razvoju još nije došlo do stupnja u kojem bi osobu drugog spola prihvatili kao kompletnu ličnost. Ipak u ovom periodu vrlo često dolazi do stvaranja ljubavnih veza, no vrlo mali postotak tih veza završi brakom. Najčešće su to prijateljstva, naklonosti, zaljubljenosti koje se nakon izvjesnog vremena tretiraju kao prošlost.

U toku puberteta ljubav i spolnost prolaze kroz transformacije od interesa za vlastitu osobu, preko interesa za osobu istog spola, kasnije za osobu suprotnog spola i na koncu, u zreloj odrasloj dobi, interes se usredotočuje na jednu osobu — izabranu osobu. Emocionalna zrelost za brak dostiže svoju puninu onda kad se spolna želja može staviti u službu ljubavi, onda kad je osoba spremna darivati sebe drugome koji je voljen zbog njega samog.

Emocionalna zrelost za brak pretpostavlja i afektivnu neovisnost pojedinca, prije svega od roditelja. Čuvstvena vezanost sina uz majku, ponekad izražena kao Edipov kompleks, i čuvstvena vezanost kćeri uz oca onemogućava stvaranje normi bračne zajednice. Ako pak do braka ipak dođe, on je najčešće neuspjao, pun trzavica u kojima drugi bračni partner najviše strada.

IZABRANA OSOBA

Izabranik ili izabranica jedne osobe postaje se sasvim tajanstveno. Ne znam da li bi se uopće mogla načiniti neka kategorizacija osobina koja dovodi do naklonosti među osobama. Sklona sam mišljenju da u prvom trenutku upoznavanja važnu ulogu ima neki nebitan vanjski ili nutarnji faktor (Halo efekt!). To može biti vanjski izgled (visina, ljepota, neka karakteristična crta lica), način ponašanja, ljupkost, način govora, simpatičnost i sl. Djevojke se može dojmiti iskazana pažnja, pomoć, gesta ljubavnosti. Mladići će pri prvom susretu zapaziti vanjski izgled. To su

samo prvi znaci dopadljivosti i to vrlo nesigurni znaci, jer se možda u toku daljnjeg upoznavanja utvrdi da je neka ozbiljnija veza nemoguća i tada sve na tome i završava.

No, ako se naklonost poveća, ako ona postane obostrana, ako se te dvije osobe povežu i afektivno, možemo govoriti o javljanju ljubavi koja dovodi do punine zajedništva u braku. Taj period, od prvog susreta do sklapanja braka, bit će tema daljeg razmatranja. Neki učvršćen i opće prihvaćen termin za taj period ne postoji. Govorimo o prijateljstvu, upoznavanju, »hodanju«, a zaručke, iako u današnje vrijeme već prorijeđene, predstavljaju samo jedan, završni dio tog perioda. Čini se kao najprikladniji izraz — period upoznavanja, jer bi to u stvarnosti i trebao biti.

UPOZNAVANJE

Ovaj period presudan je za sreću dvoje ljudi u kasnijem braku. Već smo se upoznali sa psihofiziološkim razlikama između muškarca i žene. No, postoje bezbrojne razlike između dviju osoba i bez obzira na spol. Razlike su u sklonostima, navikama, ukusu, stavovima itd. Upravo te osobine jedne osobe mora druga upoznati. Čovjek je takvo bogatstvo da nitko ne može sa sigurnošću reći: »Ja te dobro poznajem«. I ne samo to, nitko nema pravo reći nekome da ga u potpunosti poznaje, jer vrlo često jedna osoba ne poznaje dovoljno ni samu sebe. No, time je zadatak dvoje mladih u periodu upoznavanja to veći i značajniji. Mogućnost za međusobno upoznavanje je višestruka. To su razni oblici zajedničkog života u tom razdoblju: izleti, šetnje, posjete kulturnim i drugim priredbama, a nadasve razgovori. Iskrena otvorenost puno pomaže. Mladi bi morali znati da nemaju što kriti jedno od drugog. Ovo upoznavanje dvoje ljudi prije braka neminovno je, ali ne zato da bi se ustanovila identičnost ili sličnost osobina, i ne zato da bi mladić ili djevojka saznali u kojim navikama ili stavovima se razilaze, kao i ne zato da pošto-poto usklade osobine jedno prema drugom, nego zato da u ljubavi i iskrenosti razmisle da li će moći prihvatiti jedno drugo onakve kakvi jesu. Da mladić uzmogne reći: »Da, znam ona je radina i marljiva, ali u nekim stvarima pretjeruje, previše je sitničava, ona voli ići u kazalište, a mene više privlači kino, ona voli plesati a meni se to čini glupim; u tehniku se baš ništa ne razumije, a ja volim razgovarati baš o tim stvarima — no unatoč tome ona mi je draga, ja je volim i volim je baš takvu kakva je«. To reći iskreno, svijesno i naravno se ponašati u skladu s tim vrlo je teško. Ali upravo ovdje dolazi do vrhunca ljubavi, baš ovo je trenutak kada čisto emocionalna ljubav, zaljubljenost, doživljava transformaciju u pravu i punu, reklo bi se božansku ljubav. To je vrhunac ljubavi koji dvoje ljudi može postići i to je punina zrelosti za brak. Na žalost, vrlo je malo onih zaručnika koji do tog stupnja dođu. Mislim da mladim ljudima o tome nitko i ne govori. Ako kao svećenik imate prilike, ako susrećete i razgovarate sa zaručnicima, obratite im pažnju na ovu značajnu činjenicu. I još nešto! Vrlo često djevojka ili mladić uoče nešto kod svog partnera što im se ne dopada, kao na primjer neku lošu osobinu ili karakternu crtu (tvrdoglavost) ili neku naviku koju bi teško mogli tolerirati u braku, ali rezoniraju ovako: »Već će se to kasnije izmijeniti ili:

već će se on (ili ona) u braku popraviti«. Osobito su djevojke sklone reći: ja ću njega odučiti od toga, već ću ga ja preodgojiti i sl. Na osnovu čega se donose takvi sudovi, ne znam. Zašto bi se netko odjednom u nečem izmijenio samo zato što je sklopio bračnu vezu? Kako su česte iluzije o »preodgajanju« nekoga za godinu ili dvije bračnoga života, a zanemaruje se onih dvadeset ili trideset godina tijekom kojih se jedna osobina stvarala ili učvršćivala. Nikada ni jednoj mladoj ženi nije u potpunosti pošlo za rukom da »preodgoji muža«. Zato bi bilo bolje da svaka zaručnica to zna da ne bi gajila iluzije.

Ne bih željela da netko iz ovog krivo zaključi da je ljubav nešto apstraktno i da samo treba reći jedno drugom »ja te prihvaćam takvu kakva jesi«, te to postaje garancija za sretan i dobar brak. Druga osoba se doista može u potpunosti prihvatiti samo iz velike ljubavi, ali da bi se ta ljubav rodila i razvila, moraju postojati neke dodirne točke, mora postojati neki zajednički cilj, nešto što će to dvoje ljudi vezivati, privlačiti jedno drugom. Djevojci će se kod mladića možda dopasti pažljivost iskazana prema njoj i zavoljet će tu njegovu osobinu, ali njega kao osobu može voljno i spoznajno prihvatiti i zavoljeti tek kada ga bolje upozna.

Vrijeme upoznavanja traje ponekad godinama, a vrlo često jednu do dvije godine, što i nije tako kratak period ako se racionalno iskoristi i stvarno uznastoji oko međusobnog upoznavanja. No, ipak, mislim da nema osobe koja u braku nije otkrila još ponešto kod svog supružnika što do tada nije poznavala. Čovjek je neiscrpno bogatstvo i mlade bračne parove ne treba obeshrabriti ili uplašiti spoznaja da se unatoč tolikim nastojanjima da se upoznaju, to nikada ne ostvari u potpunosti. Sasvim je nešto drugo biti zajedno sat-dva na dan i poznavati se kroz dijalog, a drugo živjeti zajedno 24 sata na dan. Tek tada, proživljavajući zajedno razne životne situacije, dvoje ljudi će se doista upoznati. To je čovjekova neiscrpnost, velika sreća i veliki dar. Nije teško zamisliti kako bi život u braku bio monoton i težak kada bismo uvijek i točno znali što onaj drugi misli, želi i hoće.

Već u zarukama, a pogotovo u braku, ljudi bi trebali biti svjesni da bračni drug vjenčanjem ne gubi svoju osobnost. »Ja« ne prestajem biti ono što jesam samo time što sam se udala. Iako se u braku najčešće za označavanje osoba koristi riječ »MI« ono »JA« i »TI« i dalje ostaju, ali svjesno i voljno podređeni onome »MI«, jer su tu i »Ja« i »TI« zajedno, jer su taj »JA« i »TI« nova jedinka, ne samo kao »MI«; nas je dvoje više nego »mi« koji stvaramo novo biće, novu osobu, novog čovjeka — plod našeg zajedništva i ljubavi.

SPOLNOST U BRAKU

Govoreći o psihopedagoškim aspektima braka neminovno se moramo dotaći i spolnosti. Afektivni susret dvoje ljudi doživljava svoju puninu u jednom specifičnom susretu — u bračnom odnosu. Spolnost je usađena u čovjekovu narav poput sile koja ga vuče prema drugom. Ljudska spolnost bitno je različita od spolnosti životinjskih vrsta. Ona ne ovisi toliko o endokrinim mehanizmima — ona je slobodna, bolje rečeno: ona je vo-

dena ljubavlju. Supružnici bi trebali u bračnom odnosu poštivati svoju narav. (Ovdje pod naravi ne mislimo na neku datu stvarnost biološkog reda, npr. neki fiziološki proces koji bi bilo zabranjeno ometati, nego narav za čovjeka znači autentičan smisao njegova postojanja). Čovječju narav poštuje onaj način života koji upućuje život u pravcu njegova punog razvika: prema dubljij svijesti, većoj slobodi i većoj ljubavi. Poštivati narav znači raspoznati u spolnom ustrojstvu vrijednost i poziv na ljubav...» (3) Spolnost je u braku neodvojiva od ljubavi; tu ljubav između dvoje ljudi doživljava svoju puninu, svoj vrhunac. Svi razgovori, upoznavanja, međusobna izgradnja, nježnosti i pažnje doživljavaju svoju potvrdu, a osoba doživljava puno prihvaćanje od druge osobe baš u spolnom susretu. Samo istinska ljubav među supružnicima može i bračni odnos učiniti pravim susretom, susretom dviju osoba u kojem nitko neće biti uskraćen ili povrijeđen. Istinska ljubav naći će putove i mogućnosti kojima će ostvariti seksualni sklad među supružnicima. Samo, odmah treba naglasiti da to nije nimalo lako i da mladi bračni parovi upravo u prvim svojim susretima u većini slučajeva doživljavaju velike teškoće, osobito oni koji do početka braka nisu imali seksualnih iskustava. Mislim da oni i njihovi problemi zaslužuju da se razmotre. Mladi oba spola koji su bili vođeni od početka adolescencije, tj. od perioda kada se intenzivnije počinju zanimati za osobe suprotnog spola, u pravcu potiskivanja seksualnih misli i kojima su takve misli okvalificirane kao nedozvoljene i grešne, doživljavaju svaku seksualnost i kasnije s osjećajem krivnje.

U periodu kada se dvoje mladih najozbiljnije priprema za brak, u toku upoznavanja i zaruka, i tjelesna ljubav postaje tema njihovih razgovora, ali se to svodi na teoretiziranje o fiziološkim funkcijama spolnih organa i izvjesne tehničke osobitosti, a psihologiju tjelesnog susreta ne mogu razmatrati, jer to tada još ne osjećaju kao problem. A baš ih to kasnije neugodno iznenadi. Seksualni nagon, koji je bio racionalno potisnut zbog osjećaja krivnje, trebalo bi u toku zaruka pravilno i postupno oživljavati. No, kako se to najčešće ne dogodi, mladi ulaze u brak sa sviješću da je sada dozvoljeno sve što ranije nije bilo. I upravo se tada događaju neugodnosti u obliku izostanka spolnog uzbuđenja ili u obliku nekanalizirane eksplozije emocija.

Izostajanje spolnog nagona kod muškarca ispoljava se u impotenciji. Situaciju otežava pomisao muškarca da s njim nešto nije u redu, a kad jednom nastupi neuspjeh, tada se on, iz straha od ponovnog neuspjeha, obično opet ponavlja. Situacija se ne da tako lako popraviti. Kod žena, u samom početku bračnog života može se manifestirati izvjesna odvratnost prema tjelesnoj ljubavi, zbog boli koja se može javiti, a to ponovo obeshrabruje muža. Nekanalizirana eksplozija emocija dovede kod muškarca do prerane ejakulacije, pri čemu žena ostaje uskraćena u cjelovitosti susreta. Kod žena se može javiti vaginizam: burna kontrakcija mišića koja grči rodnicu, stvara bol i onemogućava susret. Oba ova slučaja mogu izazvati vrlo velike traume na samom početku braka, i zato bi kršćanske zaručnice trebalo na njih upozoriti. To bi se svakako trebalo učiniti na zaručničkim podukama. Bilo bi vrlo poželjno da to učine

3 PIERRE MONTAIGNE: *Seksološke studije*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1971.

bračni parovi — oni koji posjeduju svježije iskustvo s tog područja. Svećenici, ako imaju prilike razgovarati sa zaručnicima, morali bi ih također upozoriti na eventualne teškoće u prvom periodu zajedničkog života, kako bi se time izbjegle mnoge nesuglasice i krize tako pogibeljne po bračnu harmoniju i sreću.

Mladima je nužno ukazati da u biti u početku ne bi trebalo biti problema, ali ako nastaju, da se ne treba zabrinuti. Za očekivati je da nešto, što je godinama bilo zabranjeno, a u jednom trenutku postaje dozvoljeno, neće krenuti razumski očekivanim tijekom, upravljano voljnim mehanizmom centralnog nervnog sistema, nego podlegne drugom mehanizmu (pokrenutim emocijama) koji nije u našoj volji (periferni nervni sistem).

Kršćanski brakovi često su od svojih početaka opterećeni zabranama pojedinih tehnika bračnog susreta, a tako ih se rijetko upozori da u braku više nema zabrana na području seksualnosti supružnika. Sada vlada »zakon« ljubavi i poštivanja druge osobe.

Treba upozoriti da je u kršćanskim brakovima seks najčešće »tabu tema«, nešto o čemu se nikad ne razgovara. Mislim da nije normalno ni ljudski ako jedan bračni drug ne iznese svoje poteškoće s tog područja. Nije u skladu ni s toliko proklamiranom ljubavlju ako jedna strana trpi samo zato, što se o tome nikada ne razgovara. Uzajamno traženje najboljih rješenja dovelo bi prije do harmonije u seksualnom dijelu bračnog življenja.

ZAKLJUČAK

Ako sad pogledamo unatrag od rođenja čovjeka kroz cijeli period razvoja do njegove zrelosti za brak, kada on u zajedništvu s drugom osobom postaje sposoban roditi novi život, novog čovjeka, od nepobitnog je značaja ljubav koja jednu osobu prati na njegovom razvojnom putu i ljubav koju on dariva drugima oko sebe. Ljubav je egzistencijalna, najvažnija stvar u čovjekovom životu i kao takvoj bi sve ostalo trebalo biti podređeno. Takva ljubav ima moć probuditi ljubav i kod druge osobe, jer je ona nešto aktivno, nešto što se gradi i dograđuje, ne samo do određene točke razvoja, nego cijelog života.

Samo onaj čovjek koji u svom razvoju shvati da je ljubav u stvari radost nad srećom voljene osobe, bez obzira na vlastite žrtve, može krenuti u stvaranje nove zajednice — braka.

ZUSAMMENFASSUNG

Im vorliegenden Artikel werden die psycho-pädagogische Aspekte der Ehe behandelt. Psychologisch gesehen die Ehe ist die gemeinschaft der Eheleute, in der sie ihre eigene sexuelle und sonst affektive Triebe verwirklichen können. Im Artikel stellt die Verfasserin, eine Psychologin, den Akzent auf das Affektive und emotionelle Leben des Menschen. Die glückliche Ehe stellt die affektive Bindung der Eheleute voraus. Darum müssen die Eheleute emotionell stabil und reif sein. Ei sehr grosser Einfluss auf das spätere Leben in der Ehe spielt natürlich das Kennelernen der beiden während ihrer Brautzeit.

(Übers. A. Rebić)